Nordiska avelsvärden för köttraser

Anders Fogh (NAV/SEGES), Elisenda Rius-Vilarrasa (NAV/Växa), Carolina Markey (NAV/Växa) och Terhi Vahlsten (NAV/Faba)

Avelsvärden för mjölkraser har beräknats gemensamt för Sverige, Danmark och Finland i många år och nu är det dags att göra detsamma för köttraser. Beräkningen görs av NAV och de första avelsvärdena publicerades i november 2021. Gemensamma avelsvärden beräknas för kalvnings-, tillväxt- och slaktkroppsegenskaper. Till att börja med kommer avelsvärderingen endast att göras på de största raserna (Angus, Charolais, Simmental, Hereford och Limousin) och ske fyra gånger per år (mars, april, juni och november).

NAV – Nordisk Avelsvärdering
Nordisk Avelsvärdering (NAV) har uppdraget att beräkna gemensamma avelsvärderingar för nötkreatur i Finland, Sverige och Danmark till förmån för nordiska lantbrukare. NAV grundades 2002 och ägs av Seges, Faba och Växa.

Du hittar avelsvärden för dina kor och tjurar på NAVET avelsvärden köttras . I Sverige kommer Växa initialt att försätta beräkna och publicera nationella avelsvärden för samtliga raser. NAVs gemensamma avelsvärden kommer att publiceras i Växas system tidigast våren 2022.

Varför nordiska avelsvärden?

Det är dyrt att utveckla och förbättra en avelsvärdering. Ett samarbete, både på nordisk och internationell nivå, är viktigt då resurserna för köttavelsvärdering är begränsade och antalet köttdjur i de nordiska länderna är relativt få. Dessutom är en nordisk avelsvärdering för renrasiga köttdjur en nödvändig startpunkt för att skapa en avelsvärdering för köttdjur liknande den som idag finns för mjölkdjur.

Genom att slå samman de nordiska länderna till en population av djur, som rankas enligt samma skala, blir det nu möjligt att välja bland de bästa djuren (AI-tjurar) från alla tre länderna.

Förbättringar i den nya avelvärderingen jämfört med de nationella värderingarna

Mycket är förbättrat i den nya avelsvärderingen. Vissa förbättringar gäller specifikt för ett land medan andra är gemensamma för alla länder. De viktigaste förbättringarna är:

1. Högre säkerheter på utländska och nordiska tjurar som används över landsgränser, på grund av att ländernas data är sammanslagen.
2. Mer exakt avelsvärdering av utländska tjurar och kor på grund av användning och förbättrad definition av genetiska grupper.
3. Mer exakt avelsvärdering av samtliga djur på grund av att genetiska parametrar har uppdaterats.
4. Mer exakt uppskattning av säkerheter på grund av att nya metoder används.

Presentation och publicering av avelsvärden

I den nya avelsvärderingen är basgruppens medeltal fortfarande 100 men till skillnad från de nationella basgrupperna innehåller den en blandning av danska, finska och svenska han- och hondjur som är födda fem till nio år före publikationsdatumet OCH där egenskapen har observerats en gång hos djuret eller hos minst fem dess avkommor. Det innebär att medeltalet inom ett land kan bli betydligt högre eller lägre än 100 för vissa egenskaper. Standardavvikelsen är 10 i den nordiska basgruppen. Det betyder att de absolut bästa djuren kommer att ha ett index på 130 eller mer.

Kriterierna för publicering av avelsvärden kommer också att ändras när vi går från en nationell till en nordisk avelsvärdering. Ett djurs avelsvärden publiceras om en egenskap inom en grupp (kalvnings- eller

slaktkroppsegenskaper) har en säkerhet på minst 10 procent OCH egenskapen har observerats en gång hos djuret eller hos minst fem dess avkommor.

Förändringarna i avelsvärderingen och hur avelsvärden presenteras (basgrupp) kan innebära förändrade avelsvärden för kor och tjurar. Ändringarnas omfattning skiljer sig dock mellan länderna. Mer detaljerad information om den nya NAV köttavelsvärderingen finns på NAVs hemsida.

Egenskaper

De egenskaper som ingår i den gemensamma nordiska avelsvärderingen för köttraser är i stor utsträckning desamma som tidigare har publicerats i respektive land. Vissa skillnader finns dock. Egenskaperna beskrivs nedan. Vissa egenskaper är viktiga i sig själva medan andra används för att öka säkerheten, då de är genetiskt korrelerade till de viktiga egenskaperna

Tabell 1. Egenskaper i den nordiska köttavelsvärderingen

Egenskap	Definition och användning i avelsvärderingen
Födelsevikt	Är positivt korrelerat med tillväxt och negativt korrelerat med kalvens förmåga att födas
200-dagarstillväxt	Tillväxt från födsel till avvänjning vid 200 dagar. Uttrycker både kalvens förmåga att växa och moderns förmåga att ta hand om kalven
365-dagarsvikt	Uttrycker både kalvens förmåga att växa och moderns förmåga att ta hand om kalven
Tillväxt efter avvänjning	Tillväxt från avvänjning till 365 dagar. Uttrycker kalvens förmåga att växa
Slaktkroppstillväxt	Tillväxt från födsel till slakt. Uttrycker huvudsakligen kalvens förmåga att växa men också till viss del moderns förmåga att ta hand om kalven
Formklass	Klassning av slaktkroppen enligt slakteriets EUROP-skala
Fettgrupp	Fettansättning enligt slakteriets klassning
Kalvningsförmåga	Värdering av kalvningsförmåga jämfört med övriga kalvningar i besättningen
Levandefödda	Kalvöverlevnad inom 24 timmar efter kalvning

Nästa steg i den nordiska köttavelsvärderingen

Den nordiska köttavelsvärderingen är bara i startgroparna och mycket kommer att förändras, både på kort och lång sikt.

Representanter från avelsorganisationer i Danmark, Sverige och Finland har redan haft en diskussion om att väga samman basegenskaperna (se tabell 1) till delindex, till exempel levandefödda, kalvningsförmåga och kanske även andra egenskaper till ett födelseindex. Vi förväntar oss att kombinerade delindex kommer att introduceras inom den närmsta tiden.

Nästa steg är att utöka NAVs köttavelsvärdering till att inkludera fler raser. Vad gäller egenskaper förväntas fertilitet och ungdjursöverlevnad bli nästa egenskaper att inkluderas i köttavelsvärderingen.